

УДК 159.942

Мельниченко А. – 513 ПС

Військовий інститут Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Науковий керівник: к.психол.н., доц. Васильєв С.П.

Melnychenko A.

Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv

EMOTIONAL COMPETENCE MILITARY COMBATANTS

Supervisor: PhD in Psychology, assoc. Vasiliev S. P.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоційна компетентність, емпатія, соціальні навички.

Keywords: emotional intelligence, emotional competence, empathy, social skills.

Проблеми реабілітації військовослужбовців учасників бойових дій з посттравматичним синдромом на сьогоднішній час їй приділяється особлива увага. Перспективним напрямком досліджень цієї проблеми є вивчення емоційної компетентності військовослужбовців, що є складовою емоційного інтелекту. Адже емоційно компетентна особистість – це людина, яка з успіхом долає перешкоди на шляху до цілі, здатна мотивувати себе, перебуває у злагоді з собою, здатна розуміти свій емоційний світ та інших навколо, вдумливо підходить до розв'язання життєвих труднощів. Ці якості сприяють ефективній реабілітації військовослужбовців учасників бойових дій.

Дослідженню питань емоційного інтелекту, розробці його концепції присвячені роботи західних вчених: Д.Гоулмена, П.Саловей, Дж.Майєра, Д.Карузо, Г.Гарднера, Р.Бар-Она, С.Хейна, Р.Купера, А.Савафа. В Україні вивченням феномена емоційного інтелекту займались: Е. Носенко, Г. Березюк, О.Власова, В. Оськин, О.Філатова та інші.

Одна із перших і найбільш відомих моделей емоційного інтелекту була розроблена в 1990 р. Дж.Мейєром і П.Селовеєм. Вони запропонували формальне визначення емоційного інтелекту як "здатність контролювати свої і чужі почуття, розрізняти їх та використовувати для того щоб направляти своє мислення і діяльність". Пізніше це визначення було розбито на чотири гілки здібностей, пов'язані з сприйняттям, використанням, розумінням і управлінням емоцій.

Перша гілка емоційного інтелекту є здатністю виявити і розшифрувати емоції в обличчях інших людей, малюнках, голосах і культурних особливостях. Вона також включає в себе можливість визначити свої власні емоції.

Друга гілка емоційного інтелекту включає здатність використовувати емоції, щоб полегшити різні пізнавальні процеси, такі як мислення і рішення проблем.

Третя гілка емоційного інтелекту – здатність розуміти мову емоцій і оцінювати складні взаємини між людьми. Крім того, вона включає в себе здатність розпізнавати і описувати як емоції розвиваються з плином часу.

Четверта складається з здатності регулювати емоції як свої, так і в інших. Також включає вміння керувати емоціями інших.

Перші публікації по проблемі емоційної компетентності з'явилися у представника змішаної моделі емоційного інтелекту Д.Гоулмана. На його думку емоційна компетентність включає дві складові: особистісна компетентність, куди входять розуміння себе, саморегуляція та мотивація, і соціальна компетентність, яка охоплює емпатію та соціальні навички .

1. Розуміння себе – знання власних переваг, ресурсів та інтуїції: емоційне розуміння себе (розуміння власних емоцій та їх наслідків); адекватна самооцінка; впевненість в собі.

2. Саморегуляція – управління власними внутрішніми станами, імпульсами, ресурсами: самоконтроль (контроль над руйнівними емоціями та імпульсами); надійність (відданість нормам честі та чесності); сумлінність; пристосованість; відкритість новому (готовність працювати з новою інформацією та новими підходами).

3. Мотивація – емоційні тенденції, які управляють чи полегшують досягнення цілей: мотив досягнення (прагнення до поліпшення чи до вдосконалення); обов'язковість (відданість цілям групи чи організації); ініціатива (готовність використовувати всі можливості); оптимізм (завзятість у досягненні мети, незважаючи на перешкоди та невдачі).

4. Емпатія – чутливість до почуттів, потреб та турбот інших: розуміння інших (сприйнятливості до почуттів та поглядів інших); сприяння розвитку інших (сприйнятливості до потреб інших людей у розвитку і підтримка їхніх здібностей); орієнтація на обслуговування (розуміння та задоволення потреб інших); політична чутливість (розуміння відносин влади та емоційних переваг у групі).

5. Соціальні навички – вміння викликати бажані реакції у інших: переконання (володіння ефективними тактиками переконання); комунікація (відкрите сприйняття та переконливий зворотній зв'язок); розв'язання конфліктів (обговорення та розв'язання суперечностей); лідерство (надихання та управління індивідами і групами); створення зв'язків (формування ділових взаємовідносин); співробітництво та кооперація (спільна робота заради спільної мети); здатність працювати в команді (забезпечення групової взаємодії у досягненні спільної мети).

Аналіз літератури дозволив визначити властивості особистості військовослужбовців, які можна охарактеризувати як таку, що володіє емоційним інтелектом та є емоційно компетентними. В широкому розумінні емоційний інтелект – це здатність військовослужбовців диференціювати позитивні та негативні почуття, а також вміння змінити свій емоційний стан із гіршого на кращий. Емоційна компетентність сприяє підвищенню адаптивних здібностей військовослужбовців учасників бойових дій, ефективній взаємодії із оточуючим світом, особистісному розвитку та життєвому успіху загалом.